

УДК 634.0.27

Код UPOV: JUNIP_

Методика
проведення експертизи сортів ялівцю (*Juniperus* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Juniperus chinensis* L., *Juniperus communis* L., *Juniperus davurica* Pall., *Juniperus horizontalis* Moench, *Juniperus sabina* L., *Juniperus scopulorum* Sarg., *Juniperus squamata* Buch.-Ham., *Juniperus virginiana* L. та гібридів між цими видами.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити вісім рослин (бажано 3–6 річного віку).

2.3 Садивний матеріал має бути здоровим, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб виловлення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 8 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 2,0 × 2,0 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків

залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 8 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 8 рослин або 16 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 8 рослин або 16 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 8 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 8 рослин або 16 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності, використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з восьми рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або

дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: форма крони (ознака 1);
- Гілочки першого порядку: основне забарвлення верхнього боку молодих листків улітку (ознака 17);
- Гілочки першого порядку: основне забарвлення нижнього боку молодих листків улітку (ознака 18).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів ялівцю

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) PQ	Рослина: форма крони VG	вузькоколоноподібна	1	Robusta Green
		колоноподібна	2	Skyrocket
		ширококолоноподібна	3	<u>Juniperus virginiana</u> Glauca
		конічна	4	Kim
		ширококонічна	5	Skalborg
		яйцеподібна	6	Obelisk
		оберненояйцеподібна	7	Blaauw
		куляста	8	Blue Star
		плоско-куляста	9	Globosa
		напівпряма	10	Hicksii
		плоско-горизонтальна	11	Skandia
		сланка	12	Hornibrookii
		плоско-сланка	13	<u>Juniperus horizontalis</u> Glauca
2. (*) QN	Рослина: швидкість росту MG	дуже слабка	1	Grethe
		слабка	3	Gold Star
		помірна	5	Blue Carpet
		сильна	7	Repanda
		дуже сильна	9	Pfizeriana
3. (*) QN	Рослина: щільність гілок MG	нещільна	3	Tempelhof
		помірної щільності	5	Schottii
		щільна	7	Hicksii
4. QL	Рослина: гілки за жорсткістю VS	м'які	3	Repanda
		помірно жорсткі	5	Richeson
		жорсткі	7	Fiore
5. (*) QL	Рослина: положення гілок VS	вертикальне	1	Blue Pyramid
		напіввертикальне	2	Hicksii
		горизонтальне	3	Mint Julep
		поникле	4	Saxatilis
6. (*) (+) QN	Гілка: кількість гілочок першого порядку MS	дуже мала	1	Controversa
		мала	3	Hicksii
		середня кількість	5	
		велика	7	Plumosa Aurea
		дуже велика	9	Globosa
7. QL	Гілочки першого порядку: розташування пагонів VS	в одній площині	1	Hicksii
		не в одній площині	2	Plumosa Aurea
8. (*) QL	Гілочки першого порядку: положення пагонів VS	вертикальне	1	Skyrocket
		напіввертикальне	2	Hicksii
		горизонтальне	3	Grey Owl
		поникле	4	Controversa

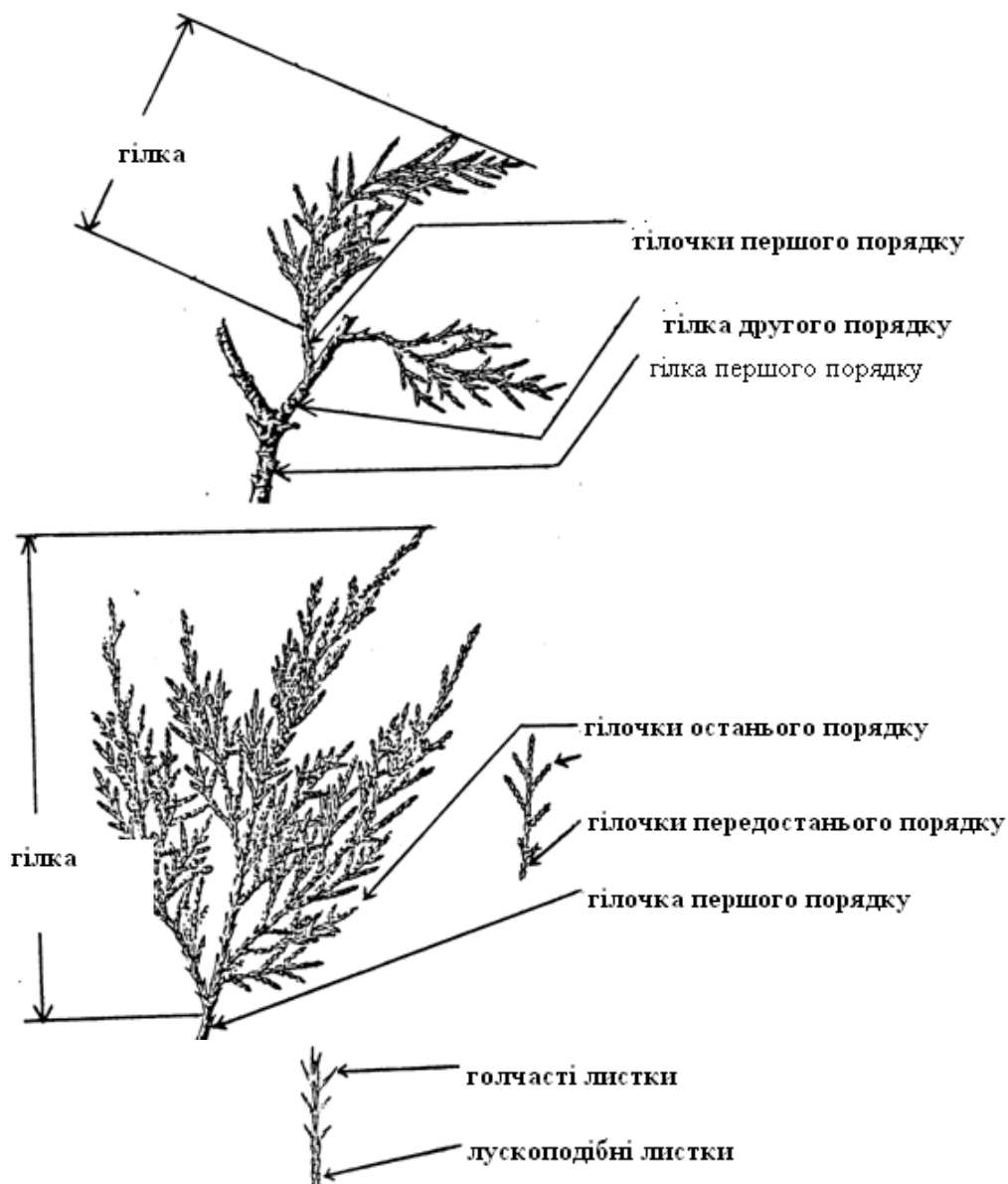
1	2	3	4	5
9. QN	Гілочки передостаннього і останнього порядку: за довжиною MS	короткі	3	Blaauw
		середні	5	
		довгі	7	Kim
10. QN	Гілочки передостаннього і останнього порядку: за шириною MS	вузькі	3	Grey Owl
		середні	5	
		широкі	7	Gold Star
11. QN	Новий приріст на головному пагоні: відстань між гілочками MS	коротка	3	Robusta Green
		середня	5	
		довга	7	Grey Owl
12. PQ	Гілочки першого порядку: основне забарвлення <u>верхнього</u> боку <u>молодих</u> пагонів <u>навесні</u> VS	світло-зелене	1	Schottii
		зелене	2	Tempelhof
		темно-зелене	3	Arcadia
		жовто-зелене	4	Pfizeriana
		світло-жовте	5	Pfizeriana Aurea
		жовте	6	Gold Star
		бронзове	7	
		бронзово-зелене	8	Hornibrookii
		сіро-зелене	9	Grey Owl
		блакитно-зелене	10	Bblue Carpet
		світло-блакитне	11	
13. PQ	Гілочки першого порядку: основне забарвлення <u>верхнього</u> боку <u>однорічних</u> пагонів <u>навесні</u> VS	світло-зелене	1	
		зелене	2	Bblue Carpet
		жовто-зелене	3	Gold Star
		світло-жовте	4	
		жовте	5	
		бронзове	6	
		бронзово-зелене	7	
		сіро-зелене	8	
14. (*) QL	Гілочки першого порядку: наявність строкатості <u>навесні</u> VG	відсутня	1	
		наявна	9	Expansa Variegata
15. QL	Гілочки першого порядку: тип строкатості навесні VS	верхівкова	1	Expansa Variegata
		розсіяна	2	
16. PQ	Гілочки передостаннього чи останнього порядку: забарвлення строкатості навесні VS	біле	1	Expansa Variegata
		жовте	2	

1	2	3	4	5
17. (*) PQ	Гілочки першого порядку: основне забарвлення <u>верхнього боку</u> <u>молодих</u> листків <u>улітку</u> VS	світло-зелене	1	
		зелене	2	
		світло-жовте	3	
		жовте	4	Plumosa Aurea
		бронзове	5	Controversa
		бронзово-зелене	6	
		сіро-зелене	7	
		блакитно-зелене	8	
		блакитне	9	Blue Pyramid
18. (*) PQ	Гілочки першого порядку: основне забарвлення <u>нижнього боку</u> <u>молодих</u> листків <u>улітку</u> VS	світло-зелене	1	
		зелене	2	
		жовто-зелене	3	Plumosa Aurea
		світло-жовте	4	
		жовте	5	
		бронзово-зелене	6	
		сіро-зелене	7	
		блакитно-зелене	8	
		блакитне	9	
19. (*) PQ	Гілочки першого порядку: основне забарвлення <u>верхнього боку</u> <u>однорічних</u> листків <u>улітку</u> VS	світло-зелене	1	
		зелене	2	Blue Carpet
		світло-жовте	3	Plumosa Aurea
		жовте	4	
		бронзове	5	
		бронзово-зелене	6	
		сіро-зелене	7	
		блакитно-зелене	8	
		блакитне	9	
20. (*) PQ	Гілочки першого порядку: основне забарвлення <u>нижнього боку</u> <u>однорічних</u> листків <u>улітку</u> VS	світло-зелене	1	Plumosa Aurea
		зелене	2	
		світло-жовте	3	
		жовте	4	
		бронзове	5	
		бронзово-зелене	6	
		сіро-зелене	7	
		блакитно-зелене	8	
		блакитне	9	
21. (*) PQ	Гілочки першого порядку: основне забарвлення <u>верхнього боку</u> <u>однорічних</u> листків <u>взимку</u> VS	світло-зелене	1	
		зелене	2	
		темно-зелене	3	Canaertii
		жовте	4	Gold Star
		бронзово-зелене	5	Hicksii
		бронзове	6	Burkii
		сірувато-зелене	7	Grey Owl
		блакитно-сіре	8	Squamata

1	2	3	4	5
22 (*) PQ	Гілочки першого порядку: основне зabarвлення <u>нижнього боку</u> <u>однорічних</u> листків <u>узимку</u> VS	світло-зелене	1	
		зелене	2	
		темно-зелене	3	
		жовте	4	
		бронзово-зелене	5	
		бронзове	6	
		сірувато-зелене	7	
		блакитно-зелене	8	
		блакитне	9	
23. QL	Гілочки: тип листків VS	лише лускоподібні	1	Blaauw
		лускоподібні та голкоподібні	2	
		лише голкоподібні	3	Vemboe
24. QN	Лускоподібний листок: за довжиною MS	короткий	3	Plumosa Aurea
		середній	5	
		довгий	7	
25. QN	Лускоподібний листок: за шириною MS	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
26. PQ	Лускоподібний листок: форма верхівки VS	вузько-загострена	1	
		гостра	2	Plumosa Aurea
		тупа	3	
27. QN	Лускоподібний листок: за товщиною MS	тонкий	3	
		середній	5	
		товстий	7	
28. QN	Голкоподібний листок: за довжиною MS	короткий	3	Arcadia
		середній	5	
		довгий	7	Controversa
29. QN	Голкоподібний листок: за шириною MS	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
30. PQ	Голкоподібний листок: форма верхівки VS	вузько-загострена	1	Mint Julep
		гостра	2	Blue Carpet
		тупа	3	
31. QN	Лускоподібний листок: глянсуватість VS	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	

1	2	3	4	5
32. (*) QN	Голкоподібні листки гілочок <u>першого</u> порядку: положення VS	притиснуте	1	Repanda
		напівпритиснуте	2	Hibernica
		не притиснуте	3	Gold Star
33. QL	Голкоподібні листки гілочок <u>останнього</u> порядку: положення VG	притиснуте	1	
		напівпритиснуте	2	
		не притиснуте	3	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів ялівцю

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Juniper (*Juniperus* L.) (TG/103/3, UPOV) // Geneva. 1986-11-21. – 27 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg103.pdf